

การพัฒนาคุณภาพบริการด้วย Capstone Projects

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิกุล พรพิบูลย์

บรรยายในการอบรม เรื่อง

“การพัฒนาแนวปฏิบัติกรพยาบาลเพื่อพัฒนาบริการสู่ความเป็นเลิศ”

งานบริการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันที่ 22-23 มิถุนายน 2560

Capstone Project

หมายถึง โครงการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อยกระดับ
ผลลัพธ์ของการปฏิบัติ มีการสังเคราะห์หลักฐานเชิง
ประจักษ์และนำมาบูรณาการเข้ากับการปฏิบัติ เกิด
การปรับเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี
ขึ้นกว่าเดิม

วัตถุประสงค์ของ Capstone Project

1. เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ หรือระบบบริการ
2. เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อ การดูแลสุขภาพทั้งในระดับหน่วยงาน องค์กร ท้องถิ่น หรือระดับชาติ
3. เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายด้านการดูแลสุขภาพ

ลักษณะของ Capstone Project

1. เป็น โครงการที่สร้างขึ้นจากความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากสั่งสมและมีการฝังตัวอยู่ในคลินิกหรือในการปฏิบัติอย่างยาวนาน
2. มีการสังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อให้ทราบถึงโอกาสในการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและผลลัพธ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิม
3. มีการวางแผนเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติที่ชัดเจน

รูปแบบของ Capstone Project

1. เป็น โครงการประเมินผลการปฏิบัติ (Practice Evaluation)
2. เป็น โครงการประเมินผลโปรแกรม (Program Evaluation) หรือแนวปฏิบัติ (CPGs)
3. เป็น โครงการพัฒนาคุณภาพบริการ ในกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะ
4. เป็น โครงการประเมินผลลัพธ์ของรูปแบบบริการ

รูปแบบของ Capstone Project

5. เป็น โครงการพัฒนาสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน เช่น รูปแบบการป้องกันโรค การใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของชุมชน
6. เป็น โครงการเกี่ยวกับกรณีศึกษาในกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อให้เกิดรูปแบบบริการที่เหมาะสมและได้ผลดี
7. เป็น โครงการทดสอบการนำรูปแบบบริการใหม่ๆ ไปใช้เพื่อยกระดับผลลัพธ์ของบริการ

สรุปว่า Capstone Project

- ❖ เป็น โครงการที่แสดงถึงประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ เฉพาะทางของผู้จัดทำในการปฏิบัติทางคลินิก ใน กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ที่มีความลุ่มลึกในการมอง ปัญหาของการปฏิบัติ และแนวทางแก้ไข
- ❖ เป็น โครงการที่ใช้ผลการวิจัยหรือหลักฐานเชิง ประจักษ์มาแก้ไขปัญหาการปฏิบัติ เป็น Research utilization / EBP projects ไม่ใช่ โครงการวิจัยที่เป็น Primary research

ผลกระทบของ Capstone Project

- ❖ คือการเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติในการบริการ หรือการดูแลสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย
- ❖ เน้นผลที่เกิดขึ้นกับ setting ที่ทำโครงการ หรือ ในกลุ่มเป้าหมายของ โครงการ มากกว่าเน้นการ นำผลไปใช้ได้ทั่วไป (ให้ความสำคัญกับ internal validity มากกว่า generalizability หรือ external validity)

ผลกระทบของ Capstone Project

- ❖ การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงของทีมงาน ทีมผู้ดูแล ทีมสหสาขาวิชาชีพ
- ❖ ผลกระทบที่จะตามมาหลังปิดโครงการ (impacts) คือ
 - financial impacts
 - administration impacts
 - policy impacts

ศาสตร์ของ Capstone Project

เป็น ศาสตร์ที่ว่าด้วยกระบวนการและผลลัพธ์ของ
การนำความรู้หรือหลักฐานเชิงประจักษ์ไปสู่
การปฏิบัติ หรือทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน
พฤติกรรม เรียกว่า **Implementation Science**
ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยประยุกต์
(Applied research)

เป็นศาสตร์ของการใช้ความรู้ ไม่ใช่สร้างความรู้ใหม่

Implementation science

Implementation Science is the study of methods, interventions, and variables that promote the uptake and use of research findings and other EBPs by individuals and organizations to improve clinical and operational decision-making in health care with the goal of improving health care quality.

Newhouse, R., Bobay, K., Dykes, P. C., Stevens, K. R. & Titler, M. (2013). Methodology issues in implementation science. *Medical Care*, 51, S32–S40.

Capstone Project

- จึงเป็นการทำโครงการที่แตกต่างจากโครงการวิจัยทั่วไป คือเน้น เป็นโครงการใช้ผลการวิจัย
- การดำเนินการ ใช้ระเบียบวิธีที่แตกต่างกับการวิจัยที่มุ่งทดสอบหรือสร้างความรู้ใหม่
- ไม่เน้นการควบคุมตัวแปรรบกวนในทางปฏิบัติ แต่เน้นการหากลยุทธ์ให้เกิดการปฏิบัติให้มากที่สุด
- การดำเนินการกับผู้ป่วยแต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน เพียงแต่ใช้แนวปฏิบัติเดียวกัน

การจัดทำข้อเสนอ Capstone Project

วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ

- เป็นการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติเรื่องใด (วิธีปฏิบัติ) ?
- เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ/กลุ่มเป้าหมายใด ?
- Setting ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง คือที่ไหน ?
- ผลลัพธ์ที่ต้องการ / ความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการเห็น คืออะไร ?
- ใครจะมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย)

หลักการและเหตุผลของการเลือก ประเด็นปัญหาของโครงการ

High Volume

High Cost

High Variation

Not satisfied

วิธีกำหนดประเด็นปัญหาการปฏิบัติ

- **วิเคราะห์สถานการณ์** โดยการทบทวนปัญหาความผิดพลาดในการปฏิบัติ ทบทวนข้อร้องเรียนของผู้รับบริการ ทบทวนผลการตรวจสอบคุณภาพ และ ทบทวนผลลัพธ์ที่เป็นอยู่
- **ลงความเห็นร่วมกัน** ของทีมผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ใช้วิธีประชุมลงความเห็น หรือ ออกแบบสำรวจความคิดเห็น

กำหนดวิธีปฏิบัติใหม่ที่จะใช้ในโครงการ

- ควรเป็นวิธีปฏิบัติที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ ยืนยันว่าใช้ได้ผลดีมาแล้วจากที่อื่น
- ควรแสดงแหล่งที่มาของหลักฐานวิธีปฏิบัติ
- ควรบอกประเภทของหลักฐานเชิงประจักษ์

ประเภทของหลักฐานเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย หรือ
ผลการทดลอง

ประสบการณ์ตรง
ของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการดำเนินงาน
ที่มีการรายงานไว้

ความเห็นของคณะ
ผู้เชี่ยวชาญ
(expert opinion)

กำหนดผลลัพธ์และตัวชี้วัดผลลัพธ์

- ผลลัพธ์ ในที่นี้ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการเห็นที่จะเป็นผลจากการทำโครงการ
- ควรเป็นผลลัพธ์ด้านสุขภาพของผู้ป่วย/ผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมาย
- ควรเป็นผลลัพธ์ขององค์กรด้วย
- ควรเป็นผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ใช้กันทั่วไปในระบบประกันคุณภาพ โรงพยาบาลด้วย

กำหนดขั้นตอนการดำเนินโครงการ

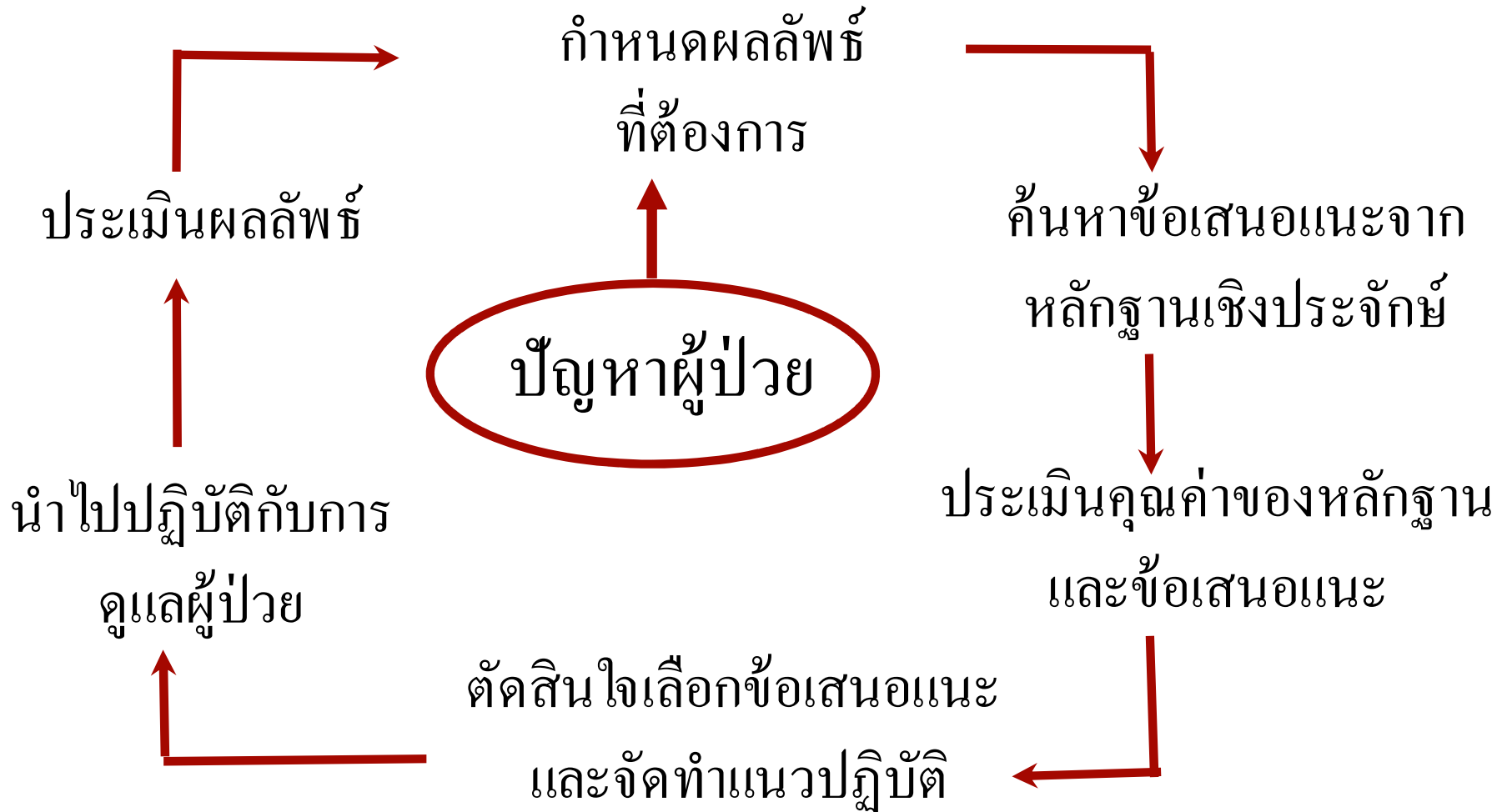
1. ขั้นเตรียมการ/เตรียมความพร้อม จะทำอะไรบ้าง
2. ขั้นดำเนินการ จะทำอะไรบ้าง
3. ขั้นประเมินผลโครงการ จะทำอะไรบ้าง

กำหนดกรอบแนวความคิดการทำโครงการ

กรอบแนวความคิดพัฒนาคุณภาพระบบบริการที่นิยมใช้กัน
มาก ได้แก่

1. Evidence-based Practice Model (เช่น NHMRC, JBI)
2. Knowledge Transformation Model (เช่น STAR model)
3. Donabedian Model ที่เสนอโดย Avedis Donabedian
4. Research Utilization Model

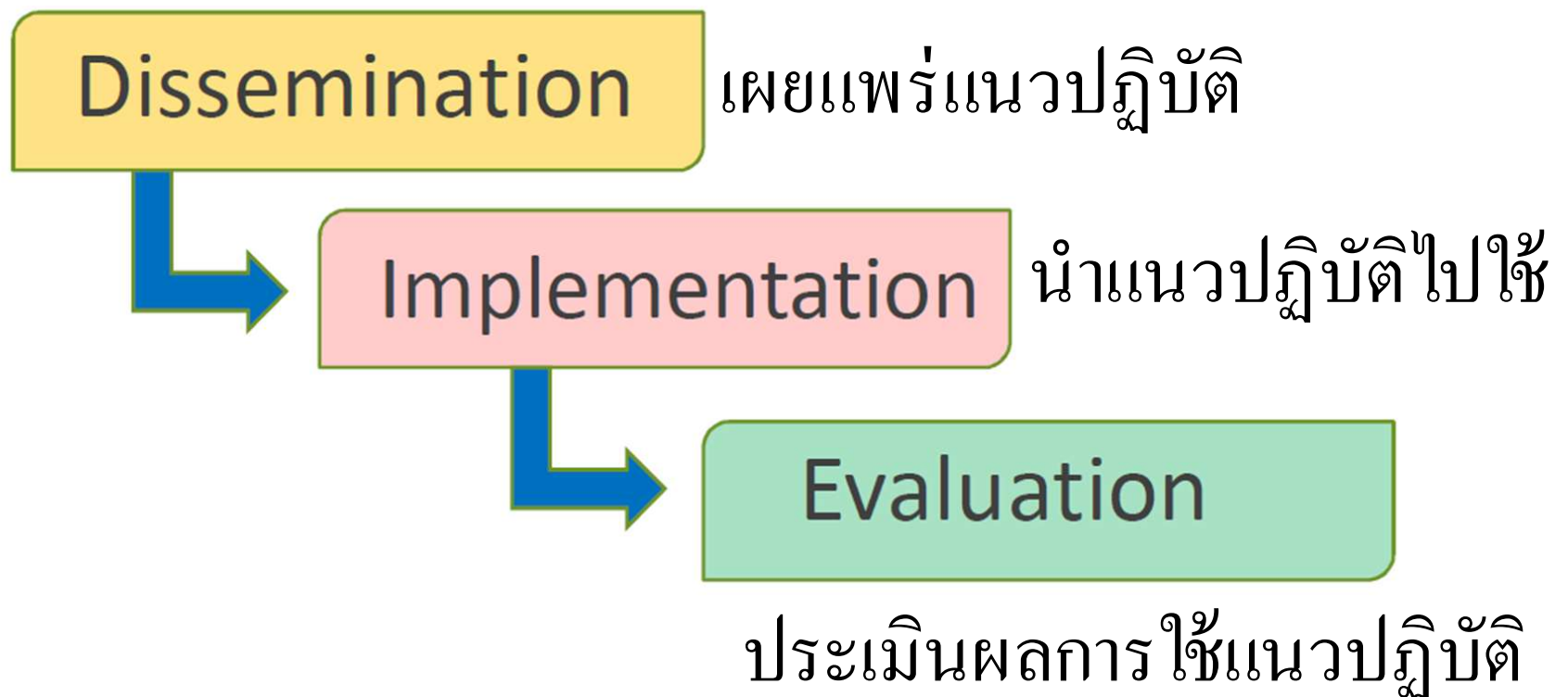
JBI's Evidence-Based Practice Model

(Joanna Briggs Institute, 2002)

Evidence-Based Practice Model

National Health and Medical Research Council (NHMRC) (1999)

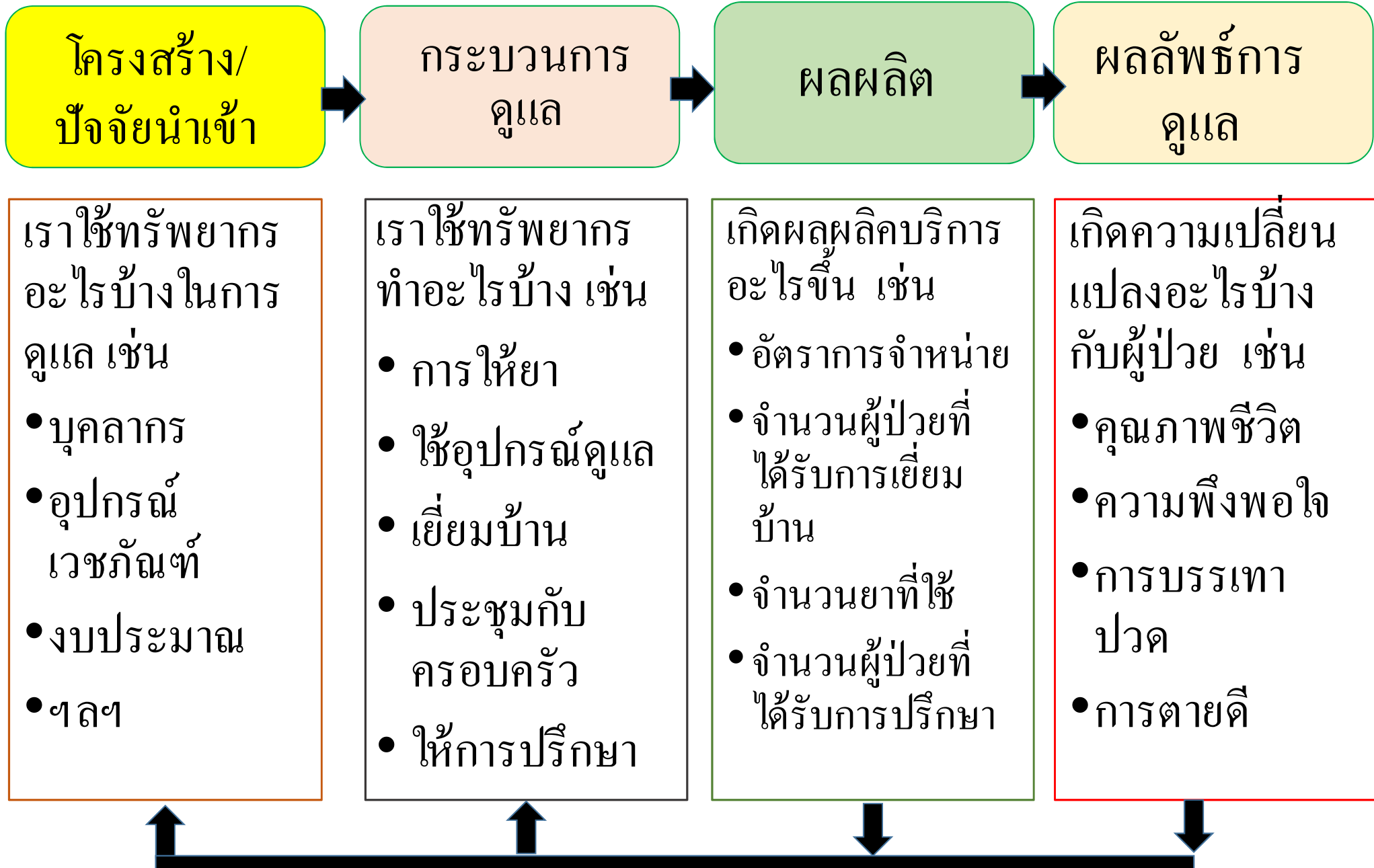

กรอบการพัฒนาคุณภาพระบบบริการ

Donabedian Model ให้มุมมองเชิงระบบของ
คุณภาพการดูแลและผลลัพธ์ 3 องค์ประกอบ

การพัฒนาคุณภาพการดูแลแบบประคับประคอง

Stetler Research Utilization Model

1. Preparation

2. Validation

3. Comparative evaluation

4. Decision making

5. Translation and Application

6. Evaluation

Star Model of Knowledge Transformation

การวัดผลโครงการ Capstone Project

การวัดผลการดำเนินงาน

วัดผลผลิต (output)

เป็นการวัดประสิทธิผลด้านกระบวนการ หรือกิจกรรมการให้บริการ ว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ หรือไม่ เป็นความสำเร็จด้านการให้บริการ

วัดผลลัพธ์ (outcome)

เป็นการวัดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ ได้แก่
ภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
ความพึงพอใจ

ผลผลิตหรือประสิทธิภาพผลกระบวนการ

- จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการประเมินและการจัดการอาการปวดตามแนวปฏิบัติ
- จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการให้คำปรึกษา
- จำนวนผู้ป่วยที่มีการวางแผนการดูแลล่วงหน้า
- จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อไปรับบริการ
- จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลต่อเนื่องจากรพ. ผู้ที่บ้าน
- จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการสอนทักษะต่าง ๆ

ผลลัพธ์/ความเปลี่ยนแปลงด้านผู้ป่วย

- คุณภาพชีวิต (quality of life)
- ความผาสุก (well-being)
- การบรรเทาอาการทุกข์ทรมานต่างๆ
- การรับรู้ถึงความเข้มแข็งในตนเอง
- การรับรู้ถึงพลังอำนาจในตนเอง
- ความรับรู้ถึงคุณค่าในตนเอง
- ความพึงพอใจในบริการที่ได้รับ
- จำนวนผู้ป่วยที่มีการตายดี

ผลลัพธ์/ความเปลี่ยนแปลงด้านครอบครัว

1. คุณภาพชีวิต (quality of life) ของครอบครัว
2. ความผาสุก (well-being) ของครอบครัว
3. ภาวะสุขภาพของครอบครัว
4. การรับรู้ถึงความสามารถในการดูแลผู้ป่วย
5. การรับรู้ถึงคุณค่าในตนเอง
6. ความพึงพอใจของครอบครัว
7. การรับรู้ภาวะการดูแลที่ลดลง

ผลลัพธ์/ความเปลี่ยนแปลงด้านองค์กร

- ลดค่าใช้จ่ายของบริการ
- ความคุ้มค่า-คุ้มทุน
- ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ
- ลดอัตราการใช้บริการลดลง (ประเมินจากจำนวนครั้งของการนอน รพ. / จำนวนวันนอน / อัตราการกลับมานอน รพ. ซ้ำ / อัตราการให้บริการ แผนกผู้ป่วยนอก)

กำหนดแนวทางในการประเมินผลลัพธ์

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัดผลลัพธ์	วิธีรวบรวมข้อมูล
<ul style="list-style-type: none">• ...	<ul style="list-style-type: none">• ...	<ul style="list-style-type: none">• ...
<ul style="list-style-type: none">• ...	<ul style="list-style-type: none">• ...	<ul style="list-style-type: none">• ...
<ul style="list-style-type: none">• ...	<ul style="list-style-type: none">• ...	<ul style="list-style-type: none">• ...

ส่วนประกอบของข้อเสนอโครงการ

1. ชื่อโครงการ
2. ชื่อผู้ดำเนินโครงการ/หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
3. หลักการและเหตุผล (ความเป็นมาและความสำคัญ)
4. วัตถุประสงค์ของโครงการ
5. กรอบแนวคิดการทำโครงการ
6. ขั้นตอนการดำเนินโครงการ (3 ขั้นตอนหลัก)
7. ระยะเวลาของการทำโครงการ
8. งบประมาณที่ขอรับการสนับสนุน

การเขียนชื่อโครงการ

- สั้น กระชับ ได้ใจความ
- สื่อถึงการปฏิบัติ ผลลัพธ์ และกลุ่มเป้าหมาย

การเขียนหลักการและเหตุผล

- ความสำคัญของเรื่องที่จะทำ อ้างอิงสถิติการณั ปัญหา
- ที่มาของการทำโครงการ อ้าง ผลการทบทวนต่างๆ
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ต่อผู้ป่วย ต่อองค์กร
- ความยาว 3-5 หน้า

การเขียนวัตถุประสงค์

- วัตถุประสงค์ทั่วไป ระบุผลลัพธ์หรือความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ในภาพรวมของโครงการ
- วัตถุประสงค์เฉพาะ ควรเขียนเป็นข้อ ๆ จำแนกตามผลลัพธ์แต่ละตัว

- **วัตถุประสงค์ทั่วไป (goal)** – เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพปอดในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
- **ประสงค์เฉพาะ (objectives)** – เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้แนวปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพปอดในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังดังต่อไปนี้
 1. จำนวนผู้ป่วยที่สามารถควบคุมอาการหายใจหอบเหนื่อยได้
 2. จำนวนผู้ป่วยที่มานอนโรงพยาบาลด้วยอาการหายใจหอบเหนื่อยกำเริบ
 3. จำนวนผู้ป่วยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การเขียนกรอบแนวคิด

- ระบุงกรอบแนวคิดที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการครั้งนี้ ควรมีการอ้างอิงด้วยเสมอ
- เขียนให้เห็นเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน
- ความยาวประมาณ 1 หน้า

การเขียนขั้นตอนดำเนินการ

- สถานที่ดำเนินการ
- ระยะเวลาที่ดำเนินการ
- กลุ่มเป้าหมาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด
- อธิบายขั้นตอนการดำเนินการ ตามกรอบแนวคิด หรือ framework ที่เลือกมาใช้

การเขียนขั้นตอนการประเมินผล

- กำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ของโครงการ
- กำหนดข้อมูลที่จะรวบรวม (ลักษณะของข้อมูล)
- กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล / เครื่องมือ
- ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล
- เวลาที่จะรวบรวมข้อมูล
- วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การเขียนแผนผังการดำเนินงานโครงการ

- แผนผังดำเนินงานโครงการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดโครงการ ตามกรอบระยะเวลาของโครงการ
- นิยมแสดงขั้นตอนของโครงการและกิจกรรมโครงการที่จะดำเนินการในแต่ละเดือน
- เพื่อเป็นกรอบเวลาสำหรับการติดตามโครงการ

การเขียนแนวทางการใช้งบประมาณ

- การเขียนข้อเสนอเกี่ยวกับการใช้งบประมาณต้องเป็นไปตามกรอบเกณฑ์ของแหล่งทุน
- หลักการ คือ ต้องแจกแจงกิจกรรมที่จะทำในแต่ละขั้นตอนตามกรอบแนวคิดที่ใช้ และเสนอวงเงินงบประมาณสำหรับแต่ละกิจกรรม ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย
- นำงบประมาณทั้งหมดมารวมเป็นยอดงบประมาณที่เสนอขอ

ข้อพึงระลึกรถึงเสมอ ในการทำ Capstone Project

- **Capstone Project** เป็น โครงการ ใช้ความรู้ในลักษณะบูรณาการเข้ากับงานหรือการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ
- **Capstone Project** ไม่ใช่โครงการสร้างความรู้ใหม่ เหมือนกับโครงการวิจัยทั่วไป
- **Capstone Project** ใช้หลักของ Implementation Science

- เนื่องจาก capstone project ไม่เน้นการสร้างทฤษฎี และทดสอบ intervention แบบการวิจัยเชิงทดลองทั่วไป จึงไม่จำเป็นต้องมีการออกแบบวิจัยในลักษณะ RCTs การควบคุมปัจจัยในบริบทของการดำเนินการจะเน้นที่การทำให้ได้ตามข้อเสนอแนะของหลักฐานเชิงประจักษ์ (ไม่ใช่การควบคุมปัจจัยรบกวนเหมือน RCTs) และ กลุ่มตัวอย่างอาจได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นกับลักษณะของผู้ป่วยและข้อเสนอแนะในแนวปฏิบัติ)

- การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับโครงการที่มีลักษณะของการใช้ผลการวิจัย เน้นที่การเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการปฏิบัติหรือระบบบริการ
 - เปรียบเทียบก่อนกับหลังการดำเนินการ
 - เปรียบเทียบระหว่าง setting ที่ไม่ใช้กับใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (แนวปฏิบัติ)
 - นิยมใช้สถิติที่แสดงผลลัพธ์ในลักษณะ จำนวน สัดส่วน ร้อยละ

- การวิเคราะห์ข้อมูล มักอาศัยการเปรียบเทียบด้วยสถิติที่เป็นจำนวนแน่นอน สัดส่วน อัตราส่วน อาจใช้ Odd Ratio หรือ Risk Ratio และแสดงเป็นกราฟเปรียบเทียบ (โดยไม่ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติเหมือนการวิจัยเชิงทดลอง หรือ RCTs)
- ผลลัพธ์อาจแสดงในรูปของแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น (Trends)

- การประเมิน โครงการ Capstone Projects มักให้
คุณค่ากับ ความสำเร็จเชิงกระบวนการด้วย ได้แก่
 - การมีส่วนร่วมของทีมและผู้เกี่ยวข้อง
 - การพร้อมใจกันใช้แนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
 - การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานในรูปแบบ
ใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น
 - ความยั่งยืนของการปฏิบัติที่ดี

มีคำถามใหม่คะ ?